

Отпад има значајан утицај на животну средину и људско здравље, јер изазива загађење ваздуха, вода и тла, емисије гасова са ефектом стаклене баште, као и губитке природних ресурса.

Циљ политике управљања отпадом у ЕУ је смањење утицаја отпада на животну средину и здравље и повећање ефикасности коришћења ресурса. Приступ ЕУ се заснива на „хијерархији отпада“ који подразумева да државе чланице предузму посебне мере дајући приоритет превенцији, поновном коришћењу и рециклирању, уместо одлагању на депоније и спаљивању отпада.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Србија је произвела око 3,18 милиона тона комуналног отпада у 2022. години, а преко 45% је био биоотпад. Од укупно генерисаног отпада на депоније је одложено око 2,6 милиона тона, а од тога на санитарне депоније око 1,3 милиона тона.

У функцији је 10 регионалних и 2 локалне санитарне депоније.

Многе локалне самоуправе у Србији и даље одлажу комунални отпад на сопствене несанитарне депоније и регистровано је 134 таквих сметлишта у 2022. години. Такође, пријављено је постојање око 2690 дивљих депонија исте године, упркос значајним напорима Министарства заштите животне средине, општина и појединих група грађана на њиховом чишћењу.¹

СТРАТЕШКИ ОКВИР

Производња отпада у Србији има тенденцију раста, што подразумева све већу потребу за правилним управљањем отпадом. У складу са хијерархијом и захтевима ЕУ, следећа стратешка докумената су усвојена или су у фази израде у Србији:

- 1 Програм управљања отпадом за период 2022 – 2031. год. са Акционим планом
- 2 Програм развоја циркуларне економије за период 2022–2024. године
- 3 Програм превенције стварања отпада (у изради)

Овим стратешким документима је одређен приступ управљању отпадом у Србији. У Програму управљања отпадом су одређени циљеви за управљање различитим токовима отпада које је потребно остварити у предвиђеном року, на пример:

Индикатор	Циљ	2020	2021	2022
Стопа рециклаже комуналног отпада у односу на укупну масу генерисаног отпада [%]	25% до 2025	15,6	16,7	17,7
Удео депонованог комуналног отпада у односу на генерисани [%]	највише 10% до 2049	79,5	78	77,3
Удео депонованог комуналног отпада на несанитарним депонијама у односу на укупно депоновани отпад [%]	0% до 2034	76	64	47,3
Удео депонованог комуналног отпада на санитарним депонијама у односу на укупно депоновани отпад [%]	100% до 2034	24	36	52,6
Удео биоразградивог отпада у односу на произведени у 2008. години [%]	75% до 2028	88,5	89	93

Извор: Агенција за заштиту животне средине Србије

¹ Извор: Агенција за заштиту животне средине Србије

КА ДРУШТВУ РЕЦИКЛАЖЕ

Циљ је успостављање унапређеног система управљања комуналним отпадом кроз повећану стопу рециклаже, смањење одлагања биоразградивог отпада на депоније и смањење одлагања отпада на несанитарне депоније у Србији. Програм управљања отпадом предвиђа фазе у успостављању потребне инфраструктуре у 26 региона, са нагласком на смањење отпада који се одлаже на депоније, а кроз повећање сепарације, поновно коришћења и рециклаже.

ИНФРАСТРУКТУРА ПЛАНИРАНА ЗА УПРАВЉАЊЕ КОМУНАЛНИМ ОТПАДОМ

	Велика густина насељености Регион – Београд	Регион са великим насељима – Нови Сад, Ниш, Крагујевац	Остали региони
Прва фаза	<ul style="list-style-type: none"> • Опрема за сакупљање отпада како би се осигурала покривеност услугама 100% • Трансфер станице (тамо где је применљиво) • Примарна сепарација рециклажног материјала (иницијално системом две канте, са перспективом даљег развоја) • Секундарна сепарација на регионалном нивоу • Компостирање у домаћинствима (30%) • Примарна сепарација зеленог отпада и компостирање на локалном нивоу • Центри за сакупљање отпада (кабаста отпад, отпад од електричне и електронске опреме, отпадно уље, опасан отпад из домаћинства) • Депоније које у потпуности испуњавају инжењерско-техничке технолошке стандарде • Затварање постојећих депонија (престанак рада, успостављање контролисаног улаза и ограђивање) • Опрема за надзор и извештавање 		
Друга фаза	<ul style="list-style-type: none"> • Претварање отпада у енергију • Даљи развој примарне сепарације • Проширење обима компостирања у домаћинствима 	<ul style="list-style-type: none"> • Производња RDF • Даљи развој примарне сепарације • Проширење обима компостирања у домаћинствима 	<ul style="list-style-type: none"> • Даљи развој примарне сепарације • Проширење обима компостирања у домаћинствима • Одвојено прикупљање и биолошки третман отпада
Трећа фаза	<ul style="list-style-type: none"> • Даље одвојено прикупљање и биолошки третман биоразградивог отпада • Проширење обима компостирања у домаћинствима • Рекултивација затворених несанитарних депонија 		

Србија је у процесу успостављања и надоградње регионалних система управљања отпадом. Инвестиције су у току или су планиране у више од 20 региона. Ове промене ће унапредити квалитет животне средине, али ће створити и могућности за отварање „зелених“ радних места

ПРЕГОВОРИ О СЕКТОРУ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Процењује се да ће бити потребно уложити око 1,3 милијарде евра (индекс цена у 2021. години) за правилно управљање отпадом у Србији. Иако је постигнут задовољавајући напредак, више времена је потребно да би се мобилисала средства за инвестирање и развили институционални капацитети. Како би се избегло прекомерно оптерећење грађана, током преговора биће потребно избалансирати циљ - успостављање еколошки прихватљивог система управљања отпадом у најкраћем року - са реално расположивим средствима.

Спровођење стандарда заштите животне средине ЕУ је кључна за побољшање квалитета живота грађана Србије. Локалне самоуправе, организације цивилног друштва и грађани могу имати значајан и позитиван утицај на побољшање управљања отпадом, посебно у вези са сепарацијом и правилним одлагањем отпада.

